

BYPLAN NYT

8. årgang · Marts 2010

TEMA | GRØN VÆKST

Husk helheden!	side	6
Landskabet efter Grøn vækst?	side	12
I planens plovfure	side	14
Op med gyllemøllerne	side	18

PLANKALENDER

HVAD?	HVEM?	HVOR?	HVORNÅR?	SE MERE?
Planlovsdage	Dabyfo	Aalborg, Middelfart Herlev	17. marts 18. marts 24. marts	www.dabyfo.dk
Den nye planstrategi Seminar	Dansk Byplanlaboratorium	Middelfart	13. april	www.byplanlab.dk
Vandet stiger! Seminar	Dansk Byplanlaboratorium	Roskilde	15. april	www.byplanlab.dk
Digital kommune- planlægning Kursus	Dansk Byplanlaboratorium	Kolding	26. - 27. april	www.byplanlab.dk
Politisk Forum: RUM for kommunale ambitioner	KL	Odense	28. - 29. april	www.kl.dk/politiskforum
Kommunal boligpolitik Seminar	Dansk Byplanlaboratorium	Køge	3. - 4. maj	www.byplanlab.dk
Trafik og mobilitet Kursus	Dansk Byplanlaboratorium	Næstved	17. - 18. maj	www.byplanlab.dk
Plan & projekt Kursus	Dansk Byplanlaboratorium	Odense	26. - 27. maj	www.byplanlab.dk

Mangler du overblik?

Med COWI som rådgiver kommer du hele vejen rundt om det åbne land.

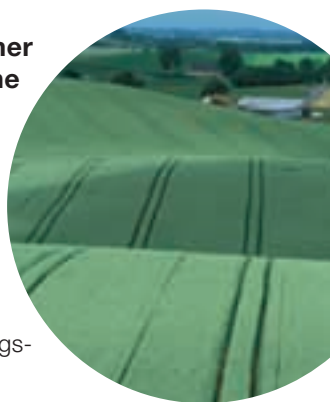
Vi er Danmarks førende rådgiver inden for åben land planlægning og forvaltning, og vi har inden for de seneste år medvirket i en række spændende udviklingsprojekter i relation til temaerne i Grøn Vækst, herunder kommuneplanlægning for landbrugsbyggeri.

I den kommende tid glæder vi os til at være med til udviklingen af de kommunale handleplaner for vand og natur og skabe samspil med den øvrige planlægning i det åbne land.

Planlægning, Udvikling og Design

Planlægning og landskab: Landbrug og tekniske anlæg:
Kristian Bransager Karsten L. Willeberg-Nielsen
45 97 76 15, krbr@cowi.dk 45 97 29 02, klw@cowi.dk

COWI
www.cowi.com

PLANKALENDEREN er et nyt tiltag i Byplan Nyt. Her kan du få overblik over planfaglige arrangementer.

Det vil fremover koste 1000 kr. at annoncere i plankalenderen i et år.

Interesseret? Send en mail til:
mp@byplanlab.dk

INDHOLD

Plankalender	side 2
Leder: Grisefabrikker	side 4
Kort Nyt	side 5
Husk helheden!	side 6
Kort om Grøn vækst	side 10
Landskabet efter Grøn vækst?	side 12
I planens plovfure	side 14
Byplanmødet 2010	side 17
Op med gyllemøllerne	side 18
Sagt og skrevet om Grøn vækst	side 20

BYPLAN NYT nr. 1 / 2010 (8. årgang)

Redaktion

Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Marie Partoft

Redaktionsadresse

Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Fax: 33 14 34 35
Mail: nwo@byplanlab.dk

www.byplanlab.dk

Annoncer

mp@byplanlab.dk
Bestilles senest
26. marts 2010

Layout

Gry Olivia Christophersen

Forsidefoto

Ny Weisser Øhlenschläger

Oplag

3120

Tryk

Handy-Print A/S

ISSN

1602-9038

Nr. 2 i 2010 udkommer i april og har temaet Strategisk byforskning.

Signerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den ansvarshavende redaktørs regning.

LEDER

Grisefabrikker

Skal fremtidens fødevarer produceres nær vores byer? Det er der noget, der tyder på. Det bliver snart muligt at flytte industrilignende produktioner ind i industriområderne. Grisene kan f.eks. bo i stuen, og der kan høstes tomater på 2. sal. På den måde lukkes kredsløbene og affaldsstofferne bruges på stedet. Der er konkrete planer - blandt andet i Pig City i Galten.

Det danske landskab er et kulturlandskab, der er under stadig forandring. Regeringens vision for Grøn vækst vil sikkert betyde, at udviklingen vil accelereres og at landbrugsbedrifterne vil blive stadig større. De vil blive ejet af aktieselskaber, og de vil ikke være knyttet til en bestemt gård eller egn.

Er det et skræmmebillede eller et ønskescenarie? Det kommer an på øjnene, der ser. Og det kommer i høj grad an på, om udviklingen bliver styret. Hvis vi kan styre udviklingen, kunne en fordel være, at vi i fremtiden kan producere vores fødevarer mere rationelt uden brug af lange transportveje. En anden fordel er, at vi kan friholde vores landskab for nogen af de store industrikomplekser, der let kan komme til at dominere de flade marker.

Samtidig kan vi fastholde en bynær zone, hvor de multifunktionelle småbrug med økologisk drift kan placere sig. De kan tilbyde oplevelser for byboen samtidig med, at de producerer på "gammeldags" maner. Det skal ikke være et frilandsmuseum, men en rationel drift på naturens betingelser. Kun fremtidens forbrugere kan bestemme, hvor stor den ene del vil være i forhold til den anden.

Hvis udviklingen går den vej, har planlæggerne store opgaver foran sig. Der skal lokalplanlægges for industriområder med nye spillere, der skal planlægges for lokalisering af de store husdyrbrug i det åbne land, der skal måske etableres en ny bynær zone til multifunktionelle landbrug, hestefolde og økologer og endelig skal der planlægges for de mange tomme landbrugsbygninger, der vil stå tilbage som ruiner.

Planlovens by- og landzonebestemmelser har længe været diskuteret i fagkredse. Grøn vækst gør det endnu mere aktuelt at se på, om vi har de rigtige redskaber til at styre den udvikling.

Ellen Højgaard Jensen

KORT NYT

FREMTIDSGÅRDE.DK

I Ringkøbing-Skjern Kommune, Ringsted Kommune samt i et samarbejde mellem Favrskov og Randers Kommuner er der gennemført udviklingsprojekter om kommuneplanlægning for landbrugsbyggeri.

De tre udviklingsprojekter fremlægger forskellige metoder og forslag til zoner af det åbne land i forhold til landskabets, naturens, miljøets osv. egnethed overfor fremtidens landbrugsbyggeri.

Udviklingsprojektets forslag er i varierende grad indarbejdet i de fire kommunernes kommuneplaner.

Kilde: www.fremtidsgårde.dk

BIOENERGI I BYLANDSKABET

På Institut for By- og Landskab på Århus Arkitektskole, arbejdede de studerende i 2009 med Bioenergi. Et projekt beskæftiger sig med dyrkningsstrategier i landbrugslandskaber i henholdsvis de østjyske ådale og på højbundslande. Et andet projekt undersøger, hvordan biomassebeplantning kan være en aktør i udnyttelsen og reaktivering af byens oversete og utilgængelige overskudslandskaber. Hvor et tredje tager udgangspunkt i produktion af alger til biomasse og undersøger, hvordan produktionsanlæg kan kombineres med rekreative tiltag.

Se mere på www.aarch.dk

Vandplanerne skal planlægge og koordinere etableringen af vådområder.

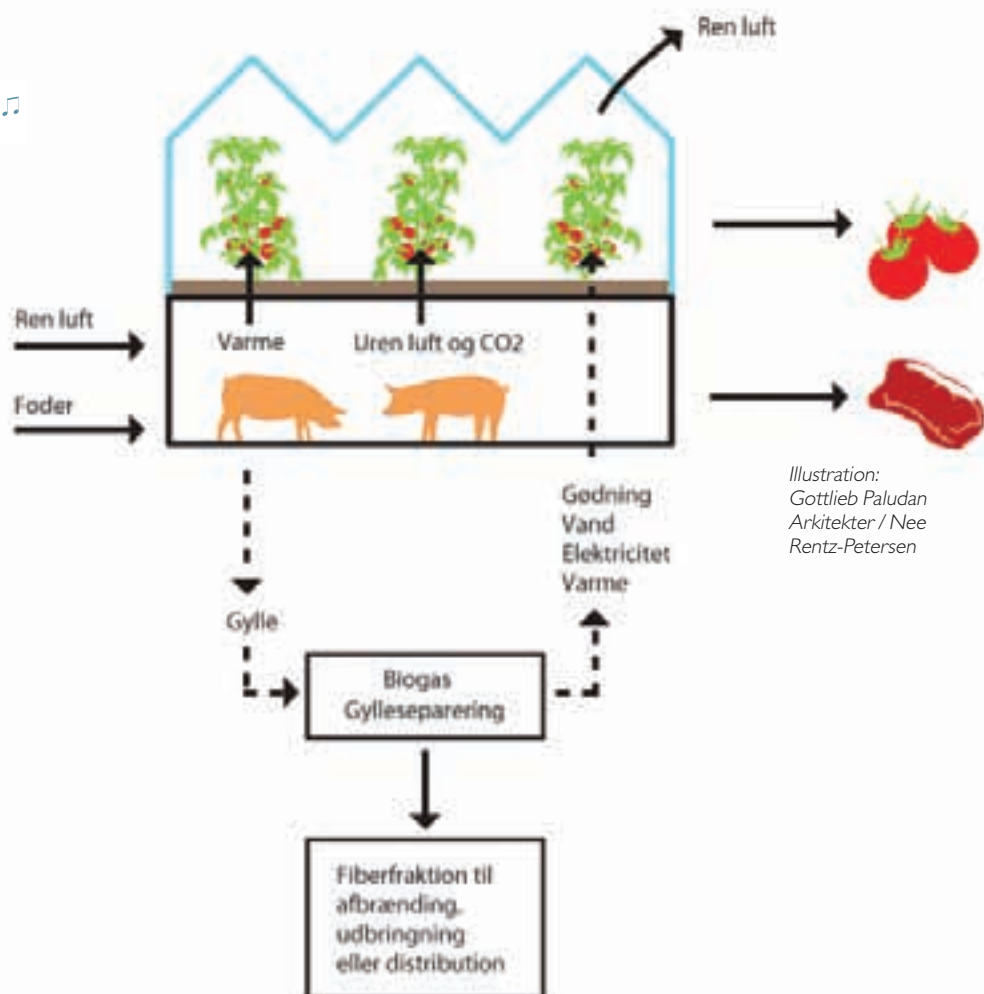
PIG CITY

*Der er hestestald og lo,
på mit tag skal storken bo,
gæs og ænder, høns og duer
vil jeg ha' og mange stuer,
huset hvidt og tæk't med strå,
dør og vindu'r malet blå,*

lyder det i børnesangen 'Jeg en gård mig bygge vil'.

Men der er langt fra den traditionelle opfattelse af landbruget til fødevarerproduktionskoncept Pig City: Et 50.000 m² stort byggeri, som kombinerer svineopdræt med tomatgartneri. Uren luft fra svinestaldene og slagteriet renses i et biofilter. Luften passerer derefter en varmeveksler, der udvinde varme til brug i stalde, gartneri og slagteri.

Pig City skal ligge i en grusgrav ved Galten i Skanderborg Kommune. Planen er at byggeriet skal gå i gang i 2011.

Fakta om Pig City:

- Svinebrug til 750 søer, der opdrætter 20.000 slagtesvin om året (der ansøges om 950 dyreenheder) i stueplan
- Tomatgartneri på ca. 2.000 m² inkl. pakkeri m.m. på 1. etage
- Slagteri i stueplan
- Energi- og miljøanlæg – biogasanlæg, separationsanlæg, gødningsanlæg, anlæg til rensning af frasepareret vand fra gyllen og forbrændingsanlæg til biomasse i særskilt bygning

Åder og ådale. Foto: Mads Fjeldsø Christensen

VANDPLANER I HØRING

”Vi glæder os til at komme i gang, men er bekymrede for de snævre tidsfrister”, siger formand for Kommunalteknisk Chefforening Torben Nøhr til Altinget.dk om Vandplanerne, som Miljøministeriet sendte i høring 14. januar i år. Vandplanerne skulle have været sendt i høring i ultimo 2008 og er dermed forsinkede et år i forhold til de øvrige EU-lande.

Vandplanerne beskriver de overordnede rammer for, hvordan 'god tilstand' kan nås inden for de 23 hovedvandomplande, som

Danmark er inddelt i. Inden 1. marts skal der for hver af vandomplandene nedsættes tværkommunale styregrupper, der skal planlægge og koordinere etableringen af samlet set 10.000 m² vådområder og ådale. Styregrupperne skal melde forslag ind til ministeriet inden 1. juni.

I skrivende stund er vandplanerne i teknisk forhøring i otte uger til 11. marts. Når ministeriet har indarbejdet høringssvarene følger en egentlig offentlighedsfase på et halvt år.

Kilde: www.altinget.dk

Husk helheden!

Grøn vækst stiller nye krav til planlægningen af det åbne land. Miljø, natur og jordbrug skal tænkes sammen, det mener afdelingsleder i Faaborg-Midtfyn Kommune, og næstformand i Byplanlaboratoriets bestyrelse Mai-Britt Helle Jensen.

Af journalist Anne Tortzen

Med regeringens plan for Grøn vækst og de nye Natura 2000 og vandplaner, der netop er sendt i høring hos kommunerne, får de kommunale miljø- og planmedarbejdere rigeligt at se til. Så er det vigtigt at huske helheden – og ikke mindst at få tænkt jordbrugets interesser med ind fra begyndelsen, understreger Mai-Britt Helle Jensen, som er afdelingsleder i Faaborg-Midtfyn Kommune og medlem af Byplanlaboratoriets bestyrelse.

Mai-Britt Helle Jensen er oprindelig landinspektør og har i ni år arbejdet med regionplanlægning i Fyns Amt. I dag sidder hun i Faaborg-Midtfyn Kommune som leder af afdelingen for udvikling og kultur og har det overordnede ansvar for kommunens planlægning af det åbne land.

Mai-Britt Helle Jensen peger på, at planen for Grøn vækst byder på nye udfordringer i planlægningen af det åbne land, for den går på tværs af landbrug, miljø og natur og fører en mængde regelændringer med sig. Bl.a. betyder Grøn vækst, at landbrugslovene bliver ændret, ligesom den medfører ændringer både i naturbeskyttelsesloven og i planloven.

Vand- og naturplaner er grundlaget

På landbrugsområdet sker der en liberalisering, bl.a. ved at arealkravet bliver afskaffet

og grænsen for, hvor meget jord, en enkelt landmand må eje, ophæves. Ændringerne i landbrugsloven skal forbedre landbrugets muligheder for at vækste på økonomisk rimelige betingelser, og konsekvenserne bliver sandsynligvis større og færre husdyrbrug og jordbrug.

”Det kan godt være, at de ikke kan blive enige, men det er vigtigt, at de ikke føler sig sat ud på et sidespor. Det er en demokratisk proces og hvis de ikke er med bliver modstanden større!”

*Mai-Britt Helle Jensen,
afdelingsleder,
Faaborg-Midtfyn Kommune*

Samtidig vil Grøn vækst styrke landbrugets rolle som energileverandør. Det betyder, at planlægningen skal tage højde for placering af biogasanlæg i landskabet og skabe muligheder for at dyrke energiafgrøder.

Mai-Britt Helle Jensen peger på, at kommunerne fremover skal planlægge for placeringen af de store husdyrbrug samt udpege særlige jordbrugsområder og områder til biogasanlæg. En planlægning, som skal ses i sammenhæng med natur- og vandplanerne:

”De mål, der er meldt ud i statens natur- og vandplaner kommer til at danne grundlag for kommunernes arbejde med handleplanerne, men også for tilladelser til at udvide husdyrbrug. Hvis kommunernes jordbrugsplanlægning skal give nogen mening, så skal den forholde sig til statens forslag til natur og vandplaner og til kommunernes egne handleplaner på området,” understreger Mai-Britt Helle Jensen.

Landskabelige udfordringer

Ifølge Mai-Britt Helle Jensen fører Grøn vækst også andre landskabelige udfordringer med sig: Hidtil har det været muligt i planlægningen at værne om værdifulde ådale som særlige landskabelige beskyttelsesområder bl.a. ved hjælp af naturbeskyttelseslovens åbeskyttelseslinjer.

Nu bliver det tilladt for landmændene at plante energipil indenfor beskyttelseslinjerne – det bliver en landskabelig udfordring, mener hun:

Illustration: Gry Olivia Christophersen

”Hvis vi ikke får taget diskussionen om udviklingen af jordbruget i kommunerne og set det i en helhed, så bliver alle tabere”

Mai-Britt Helle Jensen, afdelingsleder,
Faaborg-Midtfyn Kommune

”Det er vanskeligt at se, hvilke redskaber, man som planlægger kan gå ind og bruge. Det bliver nødvendigt at gå i dialog med landmændene, som nu med Grøn Vækst får økonomisk støtte og fradragsmulighed, når de planter energipil.”

En anden udfordring i planlægningen bliver at få lokaliseret nye biogasanlæg hensigtsmæssigt i forhold til store jordbrug, så der ikke kommer unødigt meget transport. Også det kan have konsekvenser for det åbne land.

Et krydsfelt

Netop derfor er der brug for at tænke meget helhedsorienteret i planlægningen af det åbne land, mener Mai-Britt Helle Jensen. Det betyder, at man må se samlet på, hvordan man på én gang kan beskytte natur, vandkvalitet og landskaber – og samtidig finde plads til nye jordbrugsområder.

”Det er en udfordring for planlæggerne at få tænkt arbejdet med handleplaner for vand og Natura 2000 sammen med udpegning af husdyrbrug og særlige jordbrugsområder. De skal operere i et krydsfelt med mange interesser. De planlæggere, der arbejder med natur og miljø skal nu også tage hensyn til jordbrugets interesser,” understreger Mai-Britt Helle Jensen.

Kort om Mai-Britt Helle Jensen

Uddannet landinspektør

Ansæt som kommuneplanlægger i Ullerslev Kommune på Fyn i fire år

Derefter regionplanlægger i Fyns Amt i ni år

Afdelingsleder for Udvikling og Kultur i Faaborg-Midtfyn Kommune

Næstformand i Byplanlaboratoriets bestyrelse

Hun understreger, at det er en vanskelig opgave, men det kan lade sig gøre. Og planlægningens troværdighed står på spil, hvis det ikke lykkes at inddrage alle interesser. Selv brænder Mai-Britt Helle Jensen for den helhedsorienterede tankegang. Det er helt naturligt at tænke natur, miljø og jordbrug sammen, mener hun:

”Jeg håber, det kan føre til, at man i kommunerne kan opnå forståelse mellem de forskellige interesser for de forskellige hensyn, der skal tages for at opnå en bæredygtig udvikling af det åbne land, skal være inden for de næste 15 år,” smiler Mai-Britt Helle Jensen. Hun er godt selv klar over, at det er en høj ambition.

En ordentlig proces

Og hvordan skal vi så nå derhen?

”Ved hjælp af dialog – vi har ikke så mange

andre redskaber. Processen bliver det hårde arbejde. Her handler det om at få de lokale interessenter i spil: Naturfredningsforeningen, Friluftsrådet, de lokale landbrugsorganisationer og de Grønne Råd og få taget diskussionerne ellers får det en vanskelig gang på jord,” mener Mai-Britt Helle Jensen.

”De planlæggere, der arbejder med natur og miljø skal nu også tage hensyn til jordbrugets interesser. De skal operere i et krydsfelt med mange interesser”

*Mai-Britt Helle Jensen,
afdelingsleder,
Faaborg-Midtfyn Kommune*

Hun understreger, at det er utroligt vigtigt at sikre en ordentlig proces, hvor alle parter har mulighed for at ytre sig og komme med bidrag:

”Det kan godt være, at de ikke kan blive enige, men det er vigtigt, at de ikke føler sig sat ud på et sidespor. Det er en demokratisk proces og hvis de ikke er med bliver modstanden større!”

Planlæggerne har et ansvar

Mai-Britt Helle Jensen ser det som planlæggernes ansvar at sætte diskussionen på dagsordenen og præsentere de lokale politikere for de prioriteringer og valg, der ligger i afvejningen mellem natur- og jordbrugsinteresser:

”Det hænger naturligt sammen på den måde, at lokaliseringen af husdyrbrug har betydning for, om det kan lade sig gøre at nå målene

Jordbrugsplanlægning

Jordbrugsplanlægning er et område, som er nyt for kommunerne. Det går ud på, at kommunen udpeger arealer til særlige jordbrugsområder, større husdyrbrug samt biogasanlæg, der bl.a. skal sikre jordbruget udviklingsmuligheder.

Jordbrugsplanlægningen lå tidligere i amterne som en del af regionsplanlægningen og overgik til kommunerne ved strukturreformen. Ifølge planloven skal der først udarbejdes en jordbrugsanalyse, der skal danne grundlag for jordbrugsplanlægningen.

i vand- og naturplanerne. Det kan fx ske, at man i det arbejde finder ud af, at det er helt umuligt af miljømæssige årsager at have større husdyrbrug her – så er det naturligt at lade være med at udpege områder til husdyrbrug.”

Hun mener, det bliver planlæggerens opgave at ridse hovedproblematikken op inden for fx et vandopland og at præsentere politi-

kerne for forskellige løsningsforslag. Og her er yderligere den udfordring, at vandoplande går på tværs af flere kommuner, så flere kommuner skal samarbejde og finde en fælles løsning.

”Det skal på dagsordenen og det er en vigtig opgave for os som planlæggere at sørge for, at politikerne får taget den politiske diskussion på et seriøst grundlag. Hvis vi

ikke får taget diskussionen om udviklingen af jordbruget i kommunerne og set det i en helhed, så bliver alle tabere. Det er vigtigt, at politikerne i tide får øjnene op for sammenhængen mellem mål på natur- og miljøområdet og mulighederne for jordbrugsplanlægning. Ellers vil politikerne opleve, at de tager beslutninger på et ufuldstændigt grundlag. Der er ikke nogen, der vinder ved at lade være” slutter Mai-Britt Helle Jensen.

Kort om Grøn vækst

Af Marie Partoft og Christian Broen

Grøn vækst er regeringens vision for landbrug, natur og miljø. Regeringens mål er i Grøn vækst udspillet at sammentænke miljø- og naturbeskyttelse med en moderne landbrugs og fødevarereproduktion. Grøn vækst har to hovedbestanddele. Den ene er Miljø- og Naturplan for Danmark 2020 og den anden er Strategi for et grønt landbrugs- og fødevarerhverv i vækst.

Miljø- og naturplanen skal skabe

- et vandmiljø af god kvalitet – bl.a. ved at reducere pesticid-, ammoniak-, fosfor- og kvælstofudvaskningen. Fx skal kvælstof udvaskningen reduceres med 19.000 tons pr år frem mod 2015. Det svarer til 1/3 i forhold til i dag. De fysiske forhold forbedres på 7.300 km vandløb. Det svarer til godt 10 % af landets samlede km. vandløb
- en markedsbaseret regulering med et system af omsættelige kvælstofkvoter
- en reduktion i landbrugets udledning af

drivhusgasser på 700.000 tons pr år. Det svarer ca. 6 % i forhold til i dag (2006-tal)

- 75.000 ha. ny natur gennem skovrejsning, etablering af vådområder og dyrknings-, gødnings- og sprøjtningsfrie randzoner langs åer og søer
- mere og bedre tilgængelig natur – fx i form af nationalparker

Strategi for et grønt landbrugs- og fødevarerhverv i vækst skal skabe

- et mere selv bærende landbrugserhverv. Landbrugsloven moderniseres ved at ophæve kravene for maksimalt antal dyreenheder pr. bedrift (som i dag er 750), arealkravet (som i dag er 400 ha.) og selvejekravet (som i dag specificerer, at landmanden selv skal bo på sin gård)
- mulighed for at drive husdyrproduktion på ejendomme uden landbrugspligt

- rammer for at op mod 40 procent af husdyrgødningen udnyttes ved at støtte op om placering af biogasanlæg
- mindre administrative barrierer ved at forenkle fødevarer- og miljøreguleringen ved fx at indføre afgørelsesfrister for husdyrgodkendelser på 6-9 måneder
- en markedsbaseret fordobling af det økologisk dyrkede areal i 2020
- en styrket forskning, innovation og udvikling på fødevarerområdet

Regeringens Grøn vækst udspil indeholder mange elementer. Byplan Nyt har udvalgt de, der har størst betydning for den kommunale planlægning. Heriblandt er flere ændringer i planloven og i landbrugsloven. Ændringerne i landbrugsloven forventes at træde i kraft 1. april 2010. For planloven er lovforslaget endnu ikke fremsat, men forventes ultimo 2010.

NYE TILTAG

DET STÅR I GRØN VÆKST

HVAD KAN DET MEDFØRE?

Det' bare biogas

"Ændring af planloven med henblik på at forpligte kommunerne til at inddrage lokalisering af biogasanlæg i kommuneplanlægningen" (s. 39)

Som følge af Grøn vækst skal gyllen ikke længere nødvendigvis spredes på markerne, men istedet bioforgasses. Denne ændring i planloven kræver, at kommunerne forholder sig til og udpeger lokaliteter, hvor biogasanlæggene kan placeres. Disse skal fastlægges i kommuneplanen. Miljøministeriet vil nedsætte et rejsehold, der skal hjælpe kommunerne med udpegningen.

Planlægning for husdyrbrug

"Ændring af planloven, så kommunerne skal inddrage de nye store husdyrbrug i den almindelige planlægning" (s.35)

Ændringen i planloven vil stille nye krav til kommunernes planlægning. Det får betydning for den kommende planstrategi og kommuneplan. Det vil kræve, at kommunerne laver jordbrugsplanlægning.

Hvor skal husdyrbrugene lokaliseres?

"Mulighed for at drive husdyrproduktion på ikke-landsbrugsnoterede ejendomme uden tilhørende jord" (s. 35)

Fra en rationel planlægningsmæssig betragtning vil det være ideelt at placere fremtidens husdyrbrug i erhvervsområder, hvor infrastrukturen er på plads og hvor der er nærhed til foderstofvirksomheder, slagterier og mejerier. Dette vil kræve en revision af miljølovgivningen, der specificerer, at husdyrbrug ikke må ligge i byzone eller inden for 200 m. til byzone.

Mega store landbrug?

"Landbrugsloven moderniseres ved at ophæve maksimalgrænsen for antal dyreenheder og hektar samt afskaffelse af arealkravet og kravet om selveje" (s.7)

Husdyrbrugene og landbrugene skal ikke længere overholde den nuværende maksimalgrænse på 950 dyreenheder pr. brug og 400 ha. landbrugsjord. Det betyder, at brugene kan blive meget store.

Fra selveje til selskab

"Det skal være nemmere at drive landbrugserhverv i selskabsform" (s.5)

"Landbrugsloven moderniseres ved [...] afskaffelse af [...] kravet om selveje" (s.7)

Ved at afskaffe kravet om selveje gør man op med en tradition i dansk landbrug, hvor den enkelte landmand er knyttet til jorden. Ved at give mulighed for at selskaber kan eje et landbrug, åbnes der for, at udenlandske landmænd eller andre investorer kan overtage danske landbrug uden at bosætte sig i Danmark. Afskaffelsen af kravet om selveje kan føre til en øget professionalisering af landbruget.

10 meter randzoner og energi-afgrøder

"Krav om, at landmanden etablerer 10 meters sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs alle vandløb og søer, svarende til ca. 50.000 ha. Kravet om dyrkningsfrihed gælder dog ikke, hvis der dyrkes vedvarende græs eller flerårige energi-afgrøder uden brug af gødning eller sprøjtemidler" (s. 29)

De 10 meters sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs alle vandløb og søer, er en del af planen om at reducere de kemikalier, som forurener vandløbene. Det bliver tilladt at plante vedvarende græs eller energi-afgrøder helt ned til vandløbene i 10 meters zonerne. Energi-afgrøder kan være energipil. Energipil dækker over forskellige pilearter og sorter, der kan høstes ofte dvs. hvert 1-4 år. Energipil bliver høj beplantning på meget kort tid (op til 8 m.). Det vil få betydning for, hvordan landskabet tager sig ud.

Landskabet efter Grøn vækst?

Illustration: Bjarke Fogh
Fotos:
Mads Fjeldsø Christensen
Helge Røjle
Søren Ugilt Larsen

I planens plovfure

De er landmænd, lokalpolitikere og stadig lidt lunkne ved landbrugsvisionerne. Interview med Jens Erik Boesen og Arne Noe – Venstre-planteavleren og kvæg-bonden fra SF – om Grøn vækst udspillet praktiske betydning.

Af journalist Markus Bernsen

”Uheldig timing,” sukker Jens Erik Boesen. Regeringens Grøn vækst udspil kommer på et historisk skidt tidspunkt, mener han. En fjerdedel af alle danske landmænd trues i øjeblikket af fallit. Det sidste, de har brug for, at endnu mere snævre rammer at arbejde under.

”Lige nu er de fleste af os mest bekymret om at overleve,” siger den 56-årige planteavler, der også er byrådsmedlem for Venstre i Guldborgsund Kommune.

I den anden ende af landet er hans politiske modstykke uenig. ”Vi har ventet længe på

det her,” siger den 52-årige SF’er, Arne Noe, fra byrådet i Lemvig. De grønne planer for landbruget ikke kommer et øjeblik for tidligt, mener han. Om det så rækker, er en anden sag.

Deres uenighed er både forståelig og forventelig, men de har også hverdagen til fælles. Så hvordan forestiller to erfarne landmænd sig egentligt et arbejdsliv i plovfuren af regeringens plan for Grøn vækst? Vil deres opgaver ændre sig? Deres selvopfattelse?

Vent til november

Vi begynder i Guldborgsund Kommune på

Sydfalster, hvor Jens Erik Boesen netop er blevet færdig med årets gødningsplan. Hver vinter laver Boesen et skema for, hvor meget gødning, de 200 hektar jord med hvede, byg og sukkerroer skal tilføres og hvornår. Det

”Lige nu er de fleste af os mest bekymret om at overleve”

Jens Erik Boesen, planteavler og byrådsmedlem for Venstre, Guldborgsund Kommune

Grøn vækst opstiller begrænsninger for, hvornår landmænd må arbejde i marken. Det sukker Jens Erik Boesen, planteavler og byrådsmedlem for Venstre i Guldborgsund Kommune, over. Foto: Ole Hjorth Caspersen

tager tid, men giver en planteavler mulighed for at planlægge langt frem.

Men netop planlægningen bliver vanskeligere fremover, frygter Boesen, for i Grøn vækst udspillet er der opført flere begrænsninger for, hvornår landmænd må arbejde i marken.

I et forsøg på at begrænse kvælstofudledning fra gødningen på bestemte arealer, må flere planteavlere ikke pløje eller bekæmpe ukrudt på markerne før den 1. november hvert år, uanset hvordan forholdene er.

"I det hele taget er der ikke ret meget, vi må tage os til før den 1. november, og ja, det kan godt bekymre mig," siger Jens Erik Boesen. "Hvis det nu har regnet meget i efteråret, så jorden er blevet tung og fugtig, så er det en god idé at pløje tidligere. Men selv om man gerne vil i gang den 20. oktober, er man nu nødt til at vente, selv om det fører til dårligere pløjning og større brændstofforbrug."

Landmænd vil gerne have mest muligt ud af deres jord, og det bliver Boesen forhindret i nu, mener han.

"Jeg mener, at det er helt galt at ville optimere sin produktion – det vil alle virksomheder jo. Ude fra ser det måske ikke ud af ret meget, men for den enkelte landmand er denne her tidsbegrænsning faktisk et ret stort indgreb. Grøn vækst udspillet signalerer, at vi er på vej ind i en omstillingsperiode, og det vil vi også gerne være med til, men det er jo også en forretning, vi driver."

"Det er selvfølgelig rart for en økolog at se, at økologien nu bliver styrket"

Arne Noe, økologisk kvægbonde og medlem af byrådet for SF, Lemvig Kommune

Lyst eller tvang

I 1984 overtog Arne Noe gården uden for Lemvig fra sin far, som i sin tid overtog den fra bedstefaren. I 1990 blev Noe økolog, og det gør hans omstilling lettere end de fleste andres. Faktisk vil Grøn vækst udspillet ikke ændre ikke ret meget ved kvægavlerens arbejdsdag. Hans konventionelle naboer derimod, de kommer til arbejde mere, som han har gjort i de sidste tyve år.

"Det er selvfølgelig rart for en økolog at se, at økologien nu bliver styrket," siger han. "Det ville måske have været endnu bedre, hvis landmænd blev økologiske, fordi de selv havde lyst til det og kunne se et udviklingspotentiale i det, men det er bestemt nogle skridt i den rigtige retning."

Dog er det for tidligt at konkludere noget, siger Arne Noe. Begrænsningerne i Grøn vækst udspillet er håndgribelige nok, men indtjeningsmulighederne kender man endnu ikke.

For de økologiske kvægbønder som Arne Noe, byrådsmedlem for SF i Lemvig Kommune, betyder Grøn vækst udspillet ikke så meget som for de kolleger, der driver konventionelt landbrug. Foto: Arne Noe

”Jeg er nok mest bange for, at mange landmænd vil have svært ved at se visionerne bag det hele. For dem handler det nok mest om, at deres vilkår bliver forringet, samtidig med at de bliver lovet nye indtjeningsmuligheder.”

Arne Noe, økologisk kvægbonde og medlem af byrådet for SF, Lemvig Kommune

”Jeg er nok mest bange for, at mange landmænd vil have svært ved at se visionerne bag det hele. For dem handler det nok mest om, at deres vilkår bliver forringet, samtidig med at de bliver lovet nye indtjeningsmuligheder i biomasse til biogasanlæg, mere økologi i den offentlige bespisning og så videre. Men hvor de muligheder er, mangler vi endnu at se.”

Plant pil

Jens Erik Boesen er enig: ”I landbruget har man håbet på, at når der blev lanceret en plan under overskriften Grøn vækst, så ville det også give nogle flere forretningsmuligheder. Men dem synes jeg endnu, vi mangler at se.”

En af de nye indtjeningsmuligheder i planen handler om at udvinde energi fra biomasse som halm eller piletræ. Boesen har da også overvejet at plante energipil på en del af sin jord, efter at have læst Grøn vækst udspillet, men han er stadig usikker på, om der er økonomi i det. Der går fem år, fra man har dyrket piletræerne, til man kan høste dem, og til den tid er de blevet en betydelig investering.

Sådan har mange andre landmænd det også, tror han: De er bange for at lægge deres produktion om, før de har set nogle gode eksempler på, at det kan lade sig gøre.

”Hvis de plantede pil i dag, ville jeg være bange for at stå med træerne om fem år og opdage, at de ikke kunne sælge dem,” siger han. Med tiden vil landmænd nok blive mere positive over for den slags muligheder, håber han. Deres selvforståelse har ændret sig, også den ældre generations.

”Vi vil jo også gerne bidrage til at forbedre klimaet og miljøet, og der kan biomasse spille en stor rolle, ingen tvivl om det. Politikerne har sikret, at det kan betale sig at investere i vindmøller, og så skal vi også sikre, at landmænd vil interessere sig for at producere biomasse. Det er desværre ikke sket endnu”.

Det 60. danske Byplanmøde 7.-8. oktober 2010 i Århus

Kampen om investeringer

Offensiv planlægning i en stram økonomi

I langt højere grad end under højkonjunkturen vil offentlige investeringer i de kommende år være vigtige drivere for udviklingen. Men store ambitioner og investeringsbehov på bl.a. velfærds- og miljøområderne, giver kamp til stregen om både penge og andre ressourcer. En hård prioritering er nødvendig, og det kræver politisk mod. Til gengæld har kommunerne en unik mulighed for at være med til at sætte dagsordenen.

- Hvordan kan de kommende års store offentlige investeringer i f.eks. uddannelses- og ældreinstitutioner, sygehuse og infrastruktur være med til at skabe bedre byer?
- Vil der stadig være lys i alle de gamle råduse, skoler mv.? Er de tidssvarende, skal de nedlægges eller bruges til nye formål?
- Hvad er behovene for at opdatere og videreudvikle bycentre, bolig- og erhvervsområder, bygninger og infrastruktur?
- Hvordan kan offentlige og private investeringer spille sammen i f.eks. byomdannelse, uddannelse og kulturliv? Hvilken synergi kan vi opnå ved at koble indsatserne på tværs af fagskel, plantraditioner og de mange aktører?

Hvordan vi skal prioritere udviklingen i henholdsvis de tæt befolkede byregioner og udkantområderne er et tilbagevendende hovedtema i både kommunernes, regionernes og statens planlægning. I en stram økonomi vil det være endnu mere i fokus. Er der overhovedet realistiske alternativer til en fortsat centralisering af byvæksten - og en mere håndfast opprioritering af de levedygtige byer og lokalområder? Hvor skal vægten lægges, og hvordan kan det gå hånd i hånd med en bæredygtig udvikling?

Planlægningen skal levere gode og langtidsholdbare løsninger på indretning og opdatering af vores byer, infrastruktur og landskaber. Og bidrage til prioriteringen ved at belyse konsekvenserne af de valg der træffes – fysisk, socialt, økonomisk etc. Har vi de nødvendige redskaber, og bruger vi dem godt nok? Trænger planlægningen selv til en opdatering?

Det vil vi sætte til debat på byplanmødet i 2010.

Maj Green
Formand for Dansk Byplanlaboratorium

Program udsendes
primo juni 2010

Eksempler på investeringer i Århus: Helhedsplan Gellerup (øverst). Nyt universitetshospital i Skejby (midt). Omdannelse af de bynære havnearealer (nederst).

Kilde: Nytårsmagasinet Business Århus, december 2009

Op med gyllemøllerne

De skåner miljøet, mindsker CO₂-udledningen og leverer grøn energi til landbruget. Biogasanlæg er de nye vindmøller, men er langt sværere at planlægge. Over de næste ti år skal der bygges et halvt hundrede anlæg. Hvem skal betale? Og hvor skal de ligge?

Af journalist Markus Bernsen

”Lugten af penge.” Sådan siger danske landmænd gerne, når de spreder årets første gylle over markerne. Det er mere sandt end nogensinde. Hvis regeringen får sin vilje, vil forårets komme dog ikke ret meget længere blive forbundet med lugten af ammoniak.

Inden der er gået ti år, skal halvdelen af landbrugets gylle nemlig hældes på biogasanlæg, hvor den omdannes til varme og elektricitet. Anlæggene skåner vandmiljøet og mindsker både udledningen af CO₂ og ”lugten af penge” betydeligt. Håbet er, at de med tiden også vil give økonomisk overskud til de landmænd, der vælger at investere i dem.

Etableringen af de 50-60 biogasanlæg, som ifølge Grøn vækst udspillet skal være på plads inden 2020, er også en kras udfordring for kommunernes planlæggere. Det er vindmøller om igen, bare sværere. Kåre Albrechtsen leder Miljøministeriets vindmøllesekretariat og står også i spidsen for et nyt Biogas-rejsehold, der i de næste to år skal rejse landet rundt for at hjælpe kommunerne i gang.

”Der er mange paralleller til vindmøller,” siger Albrechtsen. ”I praksis kan kommunerne genbruge meget af den erfaring, de allerede har med at sætte vindmøller op, men med biogasanlæg er de nødt til at med-

regne flere faktorer og se endnu længere ud i fremtiden: Hvordan vil det danske landbrug udvikle sig på længere sigt? Hvilke krav vil der blive stillet til varmeforsyning i fremtiden? Hvad med transportnettet? Alt det er de nødt til at tage med i planlægningen.”

Blindgyder

Placeringen er en udfordring. Et stort biogasanlæg kan fylde otte eller ti hektar jord – tyve fodboldbaner – og bestå af fire tanke på op mod 20 meter, samt et dusin mindre.

Anlæggene skal ligge ved større veje, hvor lastbiler fra omkringliggende gårde hurtigt kan læsse deres gylle af. Nogle af dem skal kunne tage imod op mod 100 læs om dagen. Det kunne være oplagt at gemme dem væk i byernes industriområder, hvor transportforholdene er gode, og landskabet ikke skæmmes. Men produktion af gas er underlagt en stribe sikkerhedskrav og må ikke ligge for tæt ved andre bygninger.

En anden mulighed er at lægge dem i forlængelse af landets største gårde, hvor korn- og fodersiloer i forvejen rager op i landskabet. Eller at gøre som i Esbjerg Kommune, der overvejer at bruge områder, hvor planlægningen allerede er endt i en blindgyde: Landejendomme langs en lufthavn, ved

motorvejssammenfletninger eller klynger af højspændingsmaster.

Men som Lisbeth Mærsk Møller, der er planlægger i kommunen, minder om, afhænger alle projekterne i sidste ende af den enkelte landmand.

”Bønderne ejer jorden, og hvis de ikke vil have biogasanlæg, så er der ikke ret meget, kommunen kan gøre,” siger hun. ”Af samme grund er dialogen mellem landbrug og planlæggere uhyre vigtig i øjeblikket. Anlæggene skal jo bygges for private midler.”

Mere usikkert end vindmøller

De fleste af de 22 fællesanlæg, der allerede ligger rundt om i landet, er andelsvirksomheder ejet af lokale landmænd. Flere landmænd bygger også små anlæg til deres egne gårde. Mange af dem er økologiske.

Et stort biogasanlæg koster mellem 80 og 150 millioner kroner og kan udformes efter et områdes behov: I Ringkøbing-Skjern Kommune, hvor der er mange små og mellemstore gårde, planlægger man at bygge mellem 40 og 60 mindre anlæg, som forbindes med rør til et par store.

I Holstebro derimod, hvor der både er en

Grøden til biogas. Foto: Brian Ørnhøj Petersen

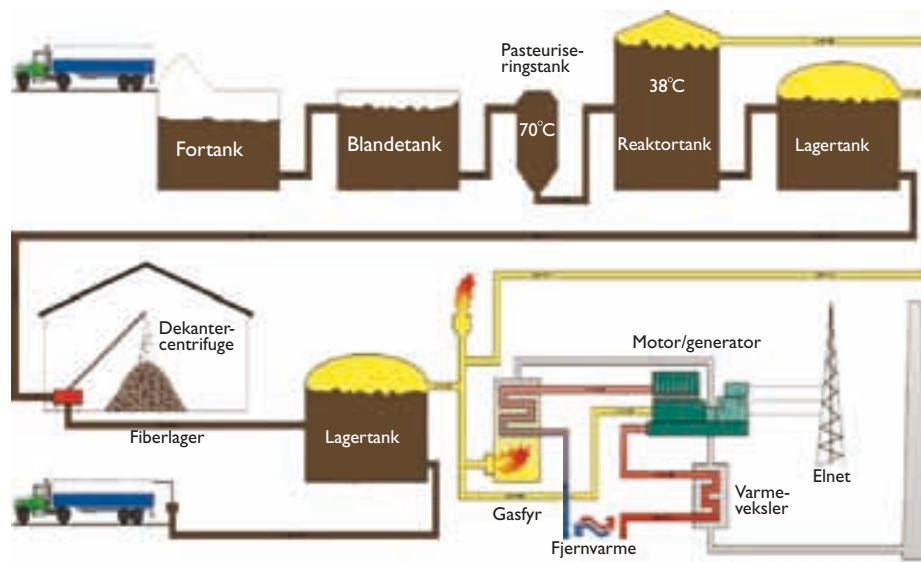

Illustration: Bigadan A/S

Hvordan virker et biogasanlæg?

Gyllen fyldes på store tanke og varmes op, indtil bakterierne begynder at danne CO₂ og Metangas. Gassen føres så gennem rør til det lokale kraft-varmeverk, hvor den enten omdannes til el og varme eller renses til naturgas.

Alle eksisterende og planlagte biogasanlæg herhjemme laver gas til kraft-varmeverk, men senere anlæg skal levere til naturgasnettet. I Ringkøbing-Skjern Kommune planlægges man at lave et selvstændigt biogasnet, der fungerer som naturgas.

Biogasanlæg forventes at blive et krav i den næste kommunalplan, der træder i kraft i 2013. Miljøministeriet har lavet et tillæg til den nuværende planlov, så kommunerne allerede nu skal kortlægge, hvor anlæggene kan placeres.

stor husdyrbestand og mange indbyggere til at aftage energien, vil man opføre landets største biogasanlæg.

Christiansborg har afsat 85 millioner kroner om året over tre år i støtte til nye anlæg. En tilskudsordning, så landmændene kan tjene på at sælge biogassen, er også på vej.

Alligevel mener Lars Baadstorp, der ejer ingeniørvirksomheden Plan Action og rådgiver landmænd om biogasanlæg, er det kan blive svært at finansiere kommende projekter.

”Støtten fra Grøn vækst-planen vil bestemt hjælpe, men til sammen rækker det beløb, som regeringen har lovet, kun til at bygge

tre-fire anlæg årligt. I øjeblikket er det også svært for landmænd at skyde egenkapital i projekterne, så en stor del af investeringerne skal finansieres med lån.”

For de fleste landmænd er biogasanlæg stadig en mere usikker investering end vindmøller, mener Baadstorp. De skal medregne transportudgifter, vedligeholdelse og ansætte folk til driften af dem. Det skræmmer nogle investorer væk.

Fingerspidsfornemmelse

Ifølge Lisbeth Mærsk Møller fra Esbjerg Kommune kan landmænd også frygte, at biogas vil tage tid fra deres øvrige arbejde.

”En landmand skal jo ud på marken og se til

dyrene og har hele tiden noget at tage sig til, så det er klart, at sådan et anlæg kan ligne en ekstra beskæftigelse.” Hun mener også, det kræver en vis fingerspidsfornemmelse at drive sit eget anlæg.

”Det er lidt som at bage brød – der foregår en masse biologiske processer, og hvis ikke man holder øje og lige stikker en finger i engang imellem, så er det svært at få det optimale ud af det.”

Men der kunne også være andre fordele. Med tiden vil biogasanlæg give landmænd en større berettigelse til deres jord, fordi de udnytter ressourcerne fornuftigt, mener hun. ”De sender et signal om, at her hersker en bestemt mentalitet.”

Sagt og skrevet om Grøn Vækst

LANDBRUGET

TANKEGANGEN ER RIGTIG, MEN ER GRØN VÆKST AMBITIØS NOK?

"Vi er positive over for hele tankegangen; at man ønsker et højt niveau af miljøbeskyttelse kombineret med en moderne, konkurrence-dygtig landbrugsproduktion. Og vi mener, det er rigtigt at gøre op med holdningen om, at det er modsætninger, [...]. Men når det er sagt, er der mange tiltag i planen, landbruget ikke er tilfredse med. Regeringen er ikke ambitiøs nok i valg af virkemidler. Man vil indføre kvælstofkvoter, der gælder hele dyrkningsfladen

i stedet for at se på, hvor gevinsten er størst – nemlig på de miljøfølsomme arealer. Man skulle hellere øge ambitionsniveauet, når det gælder de målrettede reguleringer, som sætter ind, hvor vi får den hurtigste og største miljømæssige effekt."

Interview med formand Michael Brockenhuus-Schack, Landbrug & Fødevarer. Miljø Danmark 04.09

FRIE BØNDER

GRØN VÆKST BLIVER DØDEN FOR LANDDISTRIKTERNE

"Det sætter turbo på udviklingen mod færre, men større brug. Dermed skal det kun være en meget lille del af befolkningen, der kan eje og drive landbrug. Det er med til at ødelægge livet i landdistrikterne, og endnu flere vil flytte til byerne. Desuden vil vi se endnu større svinebrug, endnu flere gylletanke og intet loft over, hvor store besætningerne og gårdene må være. Det bliver slut med mangfoldigheden på landet; ikke flere gårdbutikker. Selv økologien vil man industrialisere."

Formand, Egon Kjær Sørensen foreningen Frie Bønder - Levende Land, der samler medlemmer fra de mindre og mellemstore landbrug i Information 10. maj 2009.

VISMÆND

GRØN VÆKST SKABER IKKE MEGET NY NATUR

"Et af hovedbudskaberne i Grøn vækst er, at der skal skabes ca. 75.000 ha. ny natur frem mod 2015. Men ses regnestykket efter i sømmene, er der et betydeligt genbrug af arealer. Den "ny" natur er opdelt på følgende indsatser: 800 ha. bynær skov, 6.900 ha. privat skov, 13.000 ha. vådområder og ekstensivt dyrkede ådale, 50.000 ha. sprøjtefri- og dyrkningsfri randzoner langs søer og vandløb og 4.300 ha. ny natur i Natura 2000 områder. Men initiativerne omkring vådområder, ådale

REGERINGEN

BLIVER GRØN VÆKST MINDRE AMBITIØS AF, AT DER FINDES EU-REGLER PÅ OMRÅDET?

"Vismændene stiller spørgsmålstegn ved, om Grøn vækst initiativerne er vidtrækkende nok til at opfylde Danmarks EU-forpligtelser, og samtidig kritiseres planen for at være uambitiøs, fordi den kun vil opfylde EU's direktiver. Det kan man godt blive lidt rundtosset af, men vi kan bekræfte, at planen opfylder forpligtelserne efter EU's vandramme og Natura2000 direktiver frem til 2015 – og at det også har været et væsentligt formål. Det er der vel heller ikke noget odøst i? Vi savner i hvert fald en forklaring på, hvorfor indsatser bliver mindre ambitiøse af, at der findes EU-regler på området."

Kronik af tidligere økonomi- og erhvervsminister Lene Espersen (K) og miljøminister Troels Lund Poulsen (V) i Berlingske Tidende den 12. juni 2009.

og randzoner følger af EU's Vandrammedirektiv, ligesom den ny natur i Natura 2000 områder følger af Habitatdirektivet. Både de 50.000 ha. randzoner langs søer og vandløb og de 4.000 ha. vådområder blev introduceret med Vandmiljøplan III i 2004. Så det selvstændige initiativ til at skabe ny natur er meget begrænset."

Kronik af Formandskabet for Det Miljøøkonomiske Råd, Information den 4. juni 2009.

Den nye planstrategi -er du i gang?

Lær af erfaringerne

Erfaringerne fra arbejdet med planstrategierne i 2007-2008 viste, at en række kommuner satte sig mellem to stole. Læs hvorfor, og se de inspirerende eksempler på forskellige planstrategier på plan09-siderne under www.byplanlab.dk/plan09

Deltag i diskussionerne

Seminar i Middelfart 13. april

Debat om de nye planstrategier. Hvilken rolle skal planstrategierne spille og hvilke modeller kan vi arbejde videre med? Hvad siger forskere, planlæggere og politikere?

Tilmelding på www.byplanlab.dk/kurser

dansk byplan
laboratorium

I 2009 fik Sluseholmen i Københavns Kommune Byplanprisen Er det Jer i år?

HVILKE PLANER KAN INDSTILLES TIL PRISEN?

Alle planer, der er politisk vedtaget. Byplanprisen uddeles til planlægning, som er udtryk for nytænkning.

HVEM KAN KOMME MED FORSLAG?

Forslag kan indstilles af planmyndigheden selv eller af foreninger, organisationer eller privatpersoner. Man kan indstille egne planer eller pege på andre, der har gjort et godt stykke arbejde.

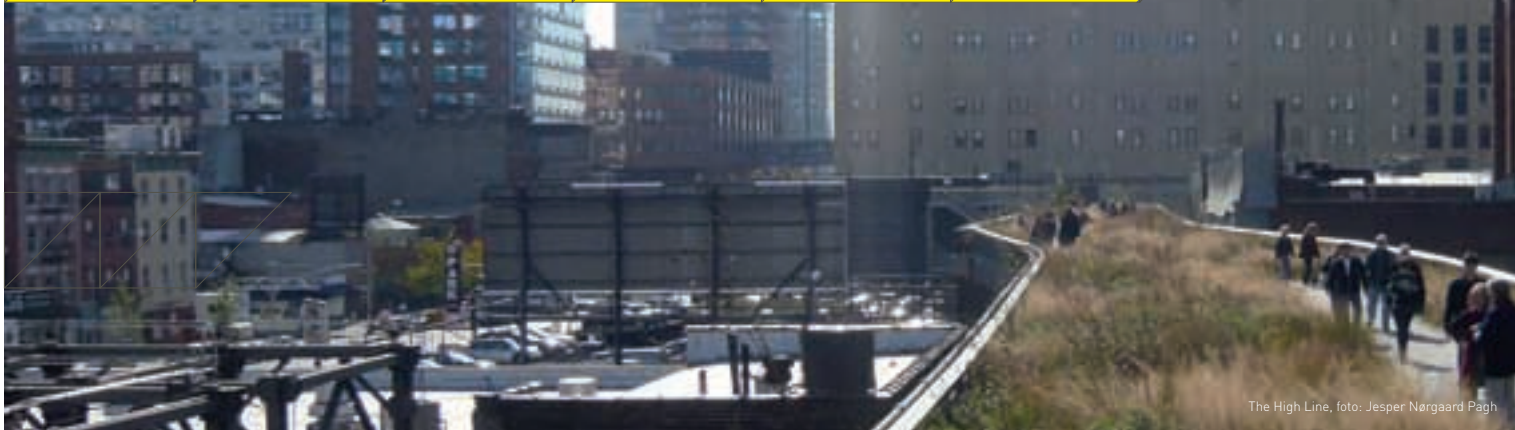
HVORNÅR ER DER FRIST?

19. maj 2010

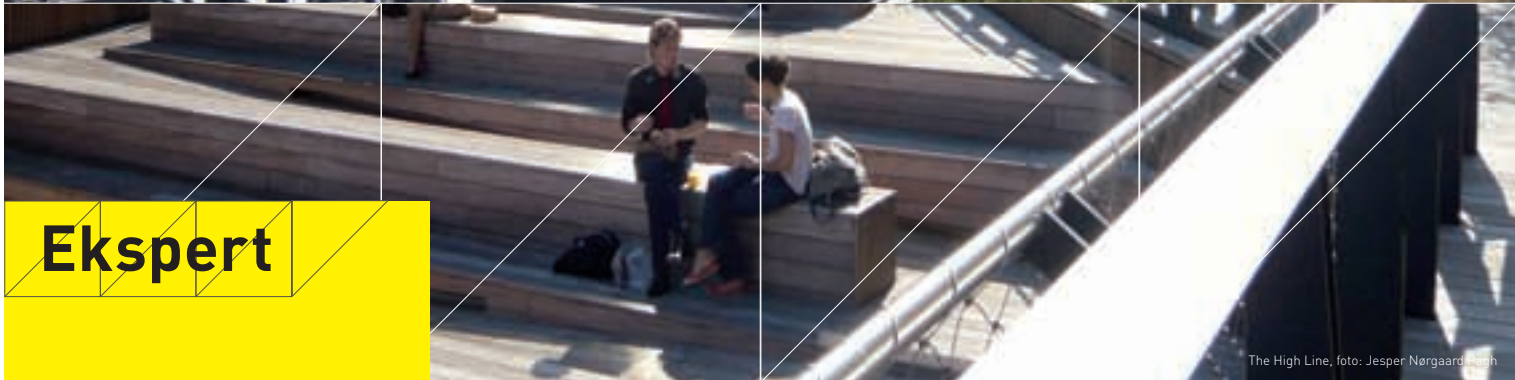
Se mere på www.byplanlab.dk
eller ring til 33 13 72 81, hvis du har spørgsmål

Af Anette Sørensen

DET OPHØJEDE GRØNNE

The High Line, foto: Jesper Nørgaard Pagh

The High Line, foto: Jesper Nørgaard Pagh

Ekspert

KLIMAFORANDRINGENS POLITIK

Sociologiens 'gudfader' Anthony Giddens udgav i 2009 bogen 'The Politics of Climate Change'. Her understreger han vigtigheden af en positiv og motiverende klimapolitik, der gør det muligt for folk at relatere til klimaforandringerne og handle efter det. Bæredygtige Byer har været i London for at tale med Anthony Giddens:

"De fleste mennesker skubber klimaforandringerne ud af deres hverdag. Og politikerne giver store løfter, der ofte er uden reelt indhold eller substans. Man har internationale aftaler, men de forholder sig aldrig til, hvordan den nære fremtid skal se ud. Det er lettere at diskutere, hvad der skal gøres i 2050. Og meget vanskeligt at forholde sig til, hvad vi skal gøre de næste 2-3 år", siger Giddens.

Se og hør interviewet med Giddens på baeredygtigebyer.dk og få nye perspektiver på klimapolitikens mekanismer.

Parcken har udover en forøgelse af byrummets værdi vist sig at være meget populær hos new york'erne. I weekenderne kan der dagligt være op mod 20.000 besøgende i High Line parken.

Manhattens nyeste vartegn er ikke endnu en 'flagship store' designet af en stjernearkitekt, men et utrolig sympatisk, offentligt støttet landskabsprojekt anlagt på en rusten, nedlagt højbane i et gammelt industrikvarter. Det lyder ikke helt som et projekt, der passer til New Yorks tempo og fremdrift, men ikke desto mindre - eller måske netop derfor - er parken i 2. sals højde blevet et stort hit allerede inden det helt står færdigt.

Manhattan High Line åbnede i sommeren 2009 og er et af de få store, grønne byudviklingsprojekter, som lader til at gøre alle parter glade: developere, beboere, græsrodde og borgmesterkontoret. Imod alle odds har et industrilevn, der kun fik lov at stå, forbi ingen ville bruge penge på at rive det ned, skabt et unikt grønt rum i bydelen af stor værdi for alle parter.

Læs flere cases om byer, som arbejder strategisk med grønne elementer på baeredygtigebyer.dk

www.bæredygtigebyer.dk

www.sustainablecities.dk

The High Line, foto: Jesper Nørgaard Pagh

Betonstier med stenpuds snor sig fra side til side gennem parkbevoksningen. Nogle gange som brede stier, andre gange forgrenet for at bløde betonelementerne op. For parkens brugere giver det, at parken hæver sig over gadeplan, nye vinkler og udsigtspunkter i byen og over Hudson floden.

Case

NEW YORK: FRA HØJBANE TIL PARK

I juni 2009 åbnede The High Line, et sammenhængende grønt parkforløb på konstruktionen af en tidligere højbaneforbindelse på Manhattan i New York. Parken er øjeblikkeligt blevet en kæmpe attraktion.

Højbanens historie er kort. Den blev anlagt i starten af 1930'erne, men nåede aldrig at indfri de mange millioner dollars, som den kostede at bygge, før den var forældet og udkonkurreret af lastvognstrafikken. Efter lukningen i 1980 blev banen lokalkendt for de tørketolerante græsser, engplanter og træer, der blomstrede i gruset under jernbanesporene. Ikke alle kunne dog se kvaliteterne og lokale grundejere arbejdede for banens nedrivning, mens en gruppe engagerede beboere, 'Højbanens Venner' (Friends of the High Line) arbejdede på at få banen åbnet som et offentligt, rekreativt område.

I 2004 bevilligede New Yorks bystyre 50 mio. \$ til at etablere the High Line. Parken åbnede sin første sydlige sektion i juni 2009 og kommer med tiden til at strække sig fra Kødbyen (the Meat Packing District) i West Village til 34. gade nær Javits Convention Center. Midtersektionen er stadig under konstruktion og forventes at åbne i 2010.

Den naturlige og oprindelige plantevækst er brugt som et centralt element i High Line parkforløbet. Der er plantet 210 forskellige plantearter, hovedsageligt vilde engplanter, hvoraf størstedelen er amerikanske endemiske arter. De indbyggede bænke og andre konstruktioner er holdt i certificeret træ fra bæredygtigt forvaltede skovområder. Til at designe parkforløb samt vælge beplantning står arkitekterne Diller Scofidio + Renfro og landskabsarkitekterne

James Corner Field Operations, der har fået hjælp til plantevalg af Piet Oudolf fra Holland.

High Line projektet er blevet modtaget overordentligt positivt og er i dag et af de mest yndede udflygtsmål i New York. Kombinationen af industriel arkitektur, parkbevoksning og smuk udsigt over byen og Hudson-floden tiltrækker både lokale og turister, der bruger parken til afslapning, frokoster og gåture. Populariteten afspejles også i besøgstatistikken; parken tiltrak mere end 300.000 gæster de første 6 uger. I weekenden besøges parken af op imod 20.000 mennesker. Anden sektion forventes at åbne i 2010 og vil til den tid tilbyde New Yorks indbyggere en 2,3 km lang, grøn rekreativ korridor.

Læs mere om højbanens historie og tankerne bag designet på bæredygtigebyer.dk

Kursus

Trafik og mobilitet

17.- 18. maj 2010 i Næstved

Trafikplanlægning for begyndere

Kurset spænder fra overordnet mobilitetsplanlægning, over erfaringer for samarbejde på tværs af forvaltninger, til mere konkret orientering om trafikplanlægningens tommelfingerregler, modeller og redskaber. Målgruppen er byplanlæggere, for hvem trafikplanlægning er et forholdsvis nyt felt.

Se program på www.byplanlab.dk

dansk byplan
laboratorium

Arkitekturpolitik for det åbne land - også en økonomisk gevinst

City Mylov